

**Трофіла Наталія,**  
*к. пед. н., доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини  
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,  
Україна*

## **СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

Державна мова відіграє важливу роль у становленні самостійної незалежної України.

Мовна освіта нині – основа формування пізнавально-творчої особистості, що володіє високим рівнем комунікативної компетентності, здатна до сприйняття і передачі різноманітної інформації. На це орієнтують Національна доктрина розвитку освіти в Україні, Державний стандарт базової і повної освіти, Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, низка концепцій 90-х рр. минулого століття, концепція навчання мови в 12-річній школі, концепції когнітивної й комунікативної методик та профільного навчання української мови, що реалізуються в сучасних освітніх закладах. Ці та інші документи регламентують навчання української мови на всіх рівнях – від дошкільного етапу до вищої школи. Вони стали своєрідними орієнтирами в реалізації неперервної мовної освіти та в розвитку методичної науки на початку ХХІ століття.

Дошкільна лінгводидактика як галузь, що вивчає загальні закономірності навчання дітей будь-якої мови, має свою історію становлення і розвитку, яка потребує спеціального дослідження.

Термін «лінгводидактика» ввів у науковий обіг російський мовознавець М. Шанський для позначення нових напрямів і підходів, що сформувались у викладанні та вивченні мов унаслідок інтеграції двох наук – лінгвістики й дидактики.

Сьогодні лінгводидактика розглядається як педагогічна галузь науки, що вивчає закономірності розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах; специфіку педагогічної діяльності, спрямованої на формування мовленнєвих

навичок у дітей; засоби, форми, методи і прийоми навчання дітей мови, що відображає і лінгвістичні, і педагогічні аспекти сучасного стану науки.

Сучасна українська лінгводидактика досліджується на різних рівнях, тому активно формуються нові її галузі – дошкільна лінгводидактика, лінгводидактика початкової, середньої й вищої школи і навіть лінгвоантропологіка. Розвиток методичної науки здійснюється завдяки таким ученим-докторам педагогічних наук, як О. Біляєв, А. Богуш, М. Вашуленко, Н. Гавриш, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, С. Караман, Л. Паламар, М. Пентилюк, Т. Симоненко, І. Хом'як, О. Хорошковська та інші.

Фундатором і засновником нового наукового напрямку – української дошкільної лінгводидактики – є академік А. Богуш. Сучасна українська дошкільна лінгводидактика – це цілком сформована самостійна галузь педагогічної науки, яка ґрунтується на міцних наукових засадах, збагачена досвідом навчання дітей української мови, розвивається за загальними законами лінгводидактики і має особливості, що відрізняють її від шкільної (початкової, середньої і вищої ланки) лінгводидактики.

У трактуванні М. Пентилюк, лінгводидактика – «термін, що вживається на позначення функціональної частини методики, в якій досліджуються закономірності засвоєння мови, розв'язуються питання змісту курсу на основі лінгвістичних досліджень, вивчаються труднощі засвоєння мовного матеріалу та їх причини, визначаються принципи та методи навчання, шляхи та засоби формування комунікативної компетенції»[2].

Як зазначає Т. Котик, українська дошкільна лінгводидактика ґрунтується не на будь-якому абстрактному мовному матеріалі, вільному від мовотворчих традицій певного народу, а використовує і мовну систему, і мовленнєві традиції українського народу, які безпосередньо пов'язані у своєму розвитку з його історією та культурою. Дошкільною її названо тому, що об'єктом її пізнання є діти як носії мови від народження до часу їх вступу до школи. Крім того, за усіма ознаками сучасного стану цієї науки вона є складовою загальної теорії мови – лінгводидактики, а відтак, як теорія – це

форма організації наукового знання, яка дає цілісне уявлення про закономірності та суттєві зв'язки об'єкта даної теорії [1].

Українська лінгводидактика – наука, що досліджує зміст, форми, принципи, способи і засоби навчання української мови як рідної і як державної. І хоча вона спирається на загальнодидактичні засади, на яких будується навчання мови взагалі, усе ж має низку особливостей, що впливають із згаданих вище документів, і спирається на вироблені вченими концептуальні засади.

До найголовніших концептуальних засад відносять:

➤ українська мова як рідна і державна в усіх типах середніх і вищих навчальних закладів є засобом формування й розвитку мовної особистості, національно свідомого громадянина України;

➤ навчання української мови спрямоване на виховання мовної особистості – людини, яка любить, знає і береже рідну мову, з повагою ставиться до неї як до мови нашої держави, володіє її виражальними засобами, користується нею у своїй професійній діяльності й у повсякденному житті.

➤ формування й розвиток мовної особистості здійснюється у процесі оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності – аудіюванням, говорінням, читанням і письмом, сприйманням і продукуванням мовлення;

➤ навчання української мови здійснюється в особистісному, когнітивному, комунікативно-діяльнісному, компетентнісному, функціонально-стилістичному та інших аспектах;

➤ навчально-виховний процес мовної освіти забезпечується ефективним застосуванням традиційних та інноваційних технологій;

➤ навчання української мови спирається на українознавство, етнологію, етнокультурологію, етнопедagogіку та етнопсихологію.

Однак сучасна українська лінгводидактика на шляху свого поступу й надалі потребує постійної уваги вчених-дослідників й учителів-практиків.

Приємно констатувати, що українська лінгводидактика активно розвивається, поповнюється новими науковими дослідженнями.

Література:

1. Котик Т. М. Теорія і практика становлення та розвитку української дошкільної лінгводидактики : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Котик Т. М. О., 2005. 40 с.

2. Пентиліук М. І. Основні аспекти навчання рідної мови / М. І. Пентиліук // Початкова школа. 1997. № 4. С. 10-12